

Moviment vul era dir scuntradas

Pled d'avertura da la sessiun da december

■ (anr/fa) Numerus trends sco l'automatisaziun, la digitalisaziun e far las cumpras online han per consequenza che la glieud sa mova memia pauc. Tge influenza ha la planisaziun dals abitadis e dal traffic per il moviment? En ses pled d'avertura da la sessiun d'atun aveva la presidenta dal cussegl grond Tina Gartmann-Albin tematisà l'impurtanza da la sanadad psichica. Per avrir la sessiun da december ha ella tschernì il moviment, «quel è essenzial per la sanadad da las burgaisas e dals burgais». Entant che las malsognas transmissiblas eran en il 20avel tschientaner la raschun principala da la mort han, sco ch'ella ha ditg, las malsognas betg transmissiblas sco malsognas dal cor e da la circulaziun, diabetes u cancer surpiglià il timun. La presidenta dal parlament grischun ha menziunà la via da scola ch'era in'ocasiun da sa mover minga di già la damaun. Las fusiuns da vischnancas e scolas han en blers lieus gi per consequenza che la distanza fin en

scola è daventada uschè gronda ch'ils uffants ston vegnir manads a scola cun il bus. «Savens mainan però er geniturs lur uffants cun l'auto a scola per tema ch'i capitia als pitschens insatge sin il viadi», ha ella ditg e menziunà ch'i saja ina lezia da la politica communal e chantunala da procurar per vias segiras e per in traffic che na prenda betg suramaun. «Era tar la planisaziun dals abitadis èsi impurtant ch'il maun public guardia ch'i vegnia fatg surasenn da metter a disposiziun lieus che promovon il moviment en il mingadi», ha ditg Gartmann-Albin, «sco sendas, vias da velo e piazzas cun pauca era senza traffic en ils vitgs». La politica sto a ses avis sa stentar d'attribuir al spazi construi daplì impurtanza per moviment en il mingadi. «E per pudair animar la populaziun dad ir giadora dovri era bun lieus per sa scuntrar», ha concludì Gartmann-Albin, «questas scuntradas sin piazzas, vias u sendas promovon ils contacts socials ch'èn er impurtants per la sanadad dal singul.»

Sch'ìls furniturs da servetschs en il sector da sanadad collavuran, p. ex. cun agid d'in center da sanadad, pon els plitost far frunt al squitsch finanziel.

FOTO D. ITEM

Ulteriurs centers da sanadad èn necessariis

Discussiun detagliada davart il program annual 2019

■ (anr/fa) Il program annual cuntegna las finamiras che la regenza ha formulà per il proxim onn per ils differents sectors. Per cuntanscher quellas finamiras dovra ella il sustegn dal cussegl grond. Il program annual da la regenza e la planisaziun finanziala èn ils instruments principals per fixar la strategia politica dal chantun Grischun durant il proxim onn. La commissiun per politica statala e strategia ha preliu sut egl las 28 finamiras fixadas en il program annual 2019. «Nus avain examinà las finamiras e pudain dir che quellas sa cunfan cun ils principis dal cussegl grond», ha ditg Bruno W. Claus (pld, Cuira), il president da la commissiun. Perquai ha el proponì al parlament da prender enconuschientscha dal program annual. La discussiun detagliada da quel nun era contestada.

A la periferia ed al cunfin nazional

En connex cun la libra circulaziun da persunas èn vegnidas introducidas las mesiras accumpagnantas. Quellas duain proteger las persunas cun activitad da gudogn dad abus da las prescripziuns svizras davart las

pajas e las cundiziuns da lavur. Il Grischun è confruntà cun la concurrenza da las regiuns cunfinantas austriacas e talianas. Per quel motiv è el a l'avis da la regenza pli ferm sut squitsch ch'auers chantuns en Svizra. Ella ha formulà perquai la finamira: «La confederaziun enconuscha la situaziun extraordinara dal chantun Grischun e reguarda ses basegns.» Per cuntanscher quella finamira èsi tenor la regenza indisponsabel che las mesiras accumpagnantas vegnian realisadas e respectadas. Philipp Willhelm (ps, Tavau) ha menziunà che la fracziun da la ps saja satisfatga da questa finamira da la regenza: «Uscia pon ins procurar che las pajas minimalas vegnian respectadas ed avair al medem mument vinavant ina buna relaziun cun l'Europa.»

Partenaris en il sector da sanadad duain collavurar

Quest onn prevesa la regenza da pudair sutmetter al parlament la revisiun parziala davart la promoziun da la tgira da mal-sauns e l'assistenza e la tgira da persunas attempadas. Quai duai schabegiar cun ina cooperaziun dals partenaris ospitals, Spi-

tex e las chasas d'attempads e da tgira en las singulas regiuns da sanadad. «La collavuraziun necessaria dals partenaris da quel sector duai vegnir cuntaschida cun fundar centers da sanadad», scriva la regenza en questa finamira, «quellas fundaziuns duain vegnir promovidas cun als dar sustegn finanziel.» A la dumonda da Gabriela Tomaschett-Berther (pcd, Trun) co che sa preschientia la situaziun en chausa ha ditg cussegljer guvernativ Christian Rathgeb: «Dapi l'onn 2013 avain nus la strategia da stgaffir cun agid da centers da sanadad structurals decentralas ed evitar uschia da stuar serrar ospitals regionalas.» Ils furniturs da servetschs da sanadad stoppian vegnir activs en lur regiuns e cooperar. «Uscia daventan els pli ferm ed èn abels dad exister vinavant, malgà il squitsch crescent da vart da la confederaziun», ha menziunà Rathgeb, «sch'ìls responsabels p. ex. d'in ospital na collavuran betg cun ils auers furniturs da servetschs da sanadad è il privel grond che Berna di, quel ospital è memia char, nus chalin da l'sustegnair.» Il parlament grischun ha preliu enconuschientscha dal Program annual 2019.

PLD.ILS LIBERALS

Program annual e preventiv 2019

Dieta annuala da la fracziun a Le Prese

(cp) Venderdi e sanda avant ün'evniva s'ha reunida la fracziun PLD. ILS LIBERALS Grischun per la dieta annuala, quai suot la barchetta da Vera Stiffler, presidenta e grandcusgljera da Cuoir ed in preschentscha da cusgljer guvernativ Christian Rathgeb. Puncts principals d'iran il preventiv chantunale 2019 ed il program annual da la regenza 2019.

Pac jent ha tut cugniziun la fracziun dal deficit ch'id es amo 10 milliuns pli ot co l'an avant, 33,7 milliuns. Las investiziuns rivan ad ün punct culminant, ma il livè da finanziaziun aigna es pli bass. Be circa la mita po gnir finanzià our dad aigens mezs.

La fracziun repeta ch'ella nun ha ingün'incletta cha la regenza nu vezza il bsögn per ün'evaluaziun da las incumbenzas e sortidas. La regenza ha dit al cusagl grand ch'ella vögla elavurar ün program da schliгерimaint per avair darcheu ün preventiv egualisà. Ma fin al di d'hoz

nu s'haja amo vis quist program. E fin cha quel vess effects düra quai eir amo ün pèr ans. La pld pretenda ün stadi stigli ed üna quota statala bassa. Da s'fidar süll'egualisaziun da finanzas e sülla sporta da la Banca naziunala es ris-chà. Quai nu s'po planisar cun sgürezza.

Areguard la missiva da l'iniziativa chatscha speciala decida la fracziun unanimamaing da racumandar al pövel da tilla sbütar. Da prolungar la chatscha ota sco pretais nu vess il böt previs, perche populaziuns grandas da tshieviers rivan pür in november our dad oters chantuns e da l'ester i'l chantun Grischun. Renunzchar sülla chatscha speciala vuol dir acceptar il murir dürant l'inviern, acceptar las plantas dannegiadas i'l god ed illas culturas, damaja ün experimaint chi nu sto esser.

Impli ha elavurà la fracziun las meras da la legislatura e l puncts principals pels quatter ans venturs.

Martin Candinas sesa sper la favorita

■ (anr/vi) Sco emprim elegia il parlament federal damaun la successura per cussegljera federala Doris Leuthard. Lura sa drizzan las cameras sin Viola Amherd e Heidi Z'graggen. Gist sper la favorita da la pcd sesa Martin Candinas.

Vus sesis sper Viola Amherd en il cussegl nazional. Avais Vus senti ils ultims dis l'alteraziun da la candidatura?

Martin Candinas: Jau smirvegl quant ruassavla ch'ella è en questa situaziun, perge i marscha propi fitg bler ed jau vesel quantas persunas che vulan discurre cun ella e co che las medias vegnan incuntin. Cun quest entir program hai jau il sentiment ch'ella restia tuttina ruassavla e na sa laschia betg irritar.

Sch'ella è damaun guervusa, vegnis Vus ad emprivar da la calmar?

Jau na crai betg che Viola haja da basegns ch'jau tegnia la manutta (el sto rir). Ma igl è cler ch'ins vegn a discurre ed ad analisar ils resultats dals scrutinis. Nus discurren fitg direct in cun l'auiter e schain tge che plascha e tge betg.

Per tgergina candidata da la pcd voitas Vus?

Nus avain duas fitg bunas e valablas candidatas. Cun Heidi sun jau stà plirs onns en il presidi da partida e cun Viola sesel jau dapi ch'jau politisesch a Berna en la commissiun da traffic e da telecommunicaziun. Ella ha ar-gnamain giavischà ch'jau surpriendia e

mainia la delegaziun da la pcd en questa commissiun. Ella è era quella c'ha fatg amogna a mai da vegnir a seser en la retscha davos en il cussegl nazional. Jau enconusch omaduas candidatas bain. Da la lavur e da la persuna ennà enconusch jau sa chapescha Viola in pau meglier e perquai èn mias simpatis per sia candidatura fitg grondas.

Vus schais che Viola Amherd haja procurà che Vus sesias en la retscha davos nua ch'ìls magnats e las magnatas da la fracziun prendan plaz. Pon ins dir ch'ella è Vossa madretscha politica?

Jau na schess uss betg gist h'ella saja mia madretscha. Ma cura ch'jau hai cumenzà en il cussegl nazional e sun ve-

gnì en la commissiun da traffic era ella segr in persuna da confidenza cun la quala jau hai gi in contact intensiv. Nus essan sa chapids da bell'entschatta. Ella m'ha motivà differents giadas da far pleader da commissiun, era ch'jau aveva pir cumenzà en il parlament. Ella ha adina promovì era novs u insumma il conturn e mai vult esser mo ella en il center ed il timun.

Viola Amherd.

Martin Candinas.

KEYSTONE